

Shann Ferch, doktor znanosti, profesor liderstva na Gonzaga University i urednik uglednog časopisa *The International Journal for Servant Leadership*, stručne publikacije u izdanju Greenleaf Center for Servant Leadership.

"Liderstvo služenjem" - način života

Shann Ferch

Što se to krije u glasu, nasmijanom licu i razigranom osmijehu djeteta što nas podsjeća na misterij i čudo postojanja? Mislim kako u tom osmijehu možemo pronaći slobodu i mir, jednostavnu i neopterećenu suštinu mladosti i života. Međutim, ta esencija u zreloj dobi često postaje zamagljena, neuhvatljiva, a nekim ljudima i posve nedostupna. Katkada naši životi mogu postati toliko ispunjeni brzinom, komplikacijama, pritiskom i zbrkom da posve zaboravljamo normalno "disati".

Ovdje, u središtu naše ljudskosti, pruža se prilika za drugačiji život. Disciplina koja je neophodna za razvoj vlastite nutrine, srca i duše, stvara složen i često nepogodan skup okolnosti za sve ljude koji teže vođenju. Greenleafov preokret u analizi te težnje prvi je korak za sve one u potrazi za suosjećajnijom i na odgovarajući način snažnijom nutrinom. **Greenleaf je ustvrdio kako pravi lider prije svega želi služiti.** Navedena kratka, jednostavna i u isto vrijeme revolucionarna misao uzdrmala je temelje tradicionalne filozofije liderstva. Svi mi koji smo odrasli u uvjetima komandno-kontrolnog mentaliteta teško se okrećemo tišini, kontemplaciji i promišljenom djelovanju služenja. Pa ipak, temeljne pretpostavke "liderstva služenjem" postaju očite gdje god i kad god se pojave. Suština liderstva služenjem, manifestirana u istančanim i dostojanstvenim međuljudskim odnosima, često nas zatekne, liječi i povlači u dublje razine našeg bića.

Razmotrimo opet život djeteta. Postoji nešto predivno u našoj djeci, njihova žilavost, nesavladivost. Želim naglasiti kako su puni života. Teško da itko može pronaći depresivno dijete, osim u slučaju kada su mu uskraćene osnovne životne potrebe. Pa čak i tada, njihova energija razoružava. Sjećam se vremena kada mi je kćer imala 4 godine i kada je spavala s nama u krevetu. Voljela je ustajati rano ujutro. Ja nisam. Ja sam volio ujutro spavati. Jednoga dana hodala je po krevetu, bilo je potpuno mračno kada se nagnula kroz prozor. Prozor su pokrivali venecijaneri, a kada je i njih razmaknula, sunce je ušlo u sobu. Okrenula se i glasno povikala: "Predivan sunčan dan!" Ja, odrasla osoba, nisam bio spreman na takav početak dana, na "sunčan dan". Želio sam samo nastaviti spavati. Tada se vratila na sredinu kreveta. Iako je bio mjesec srpanj, vrhunac ljeta, u jednom trenutku je sretno povikala: "Božićni darovi!"

Takva su djeca. Takva je radost.

Razmislimo sada o suprotnosti sreći: o očaju. Da bi živjeli usklađeno s legitimnom moći liderstva služenjem, dakle ne s onom koja dominira ili kontrolira, već s vrstom moći koja liječi, obnavlja i pomiruje, potrebno je posjedovati kvalitetu *poniznosti*. Lider koji služi predaje se suptilnim životnim silama da ga vode i na taj način čini najbolje što može za zajednicu u kojoj živi. Dojmljiv opis ovog procesa na elegantan način iznosi Hesse u djelu "Putovanje na Istok":

Djeca žive na jednom kraju očaja, a probudeni na drugom.

Za radost možemo reći da je ona jedinstven entitet, značajan pokretač našega društva, "veliki motor" cjelokupnog čovječanstva. Tijekom ove godine pružila mi se čast i prilika posjetiti i intervjuirati bivšu predsjednicu Filipina, Corazon "Cory" Aquino, ženu koja je u tolikoj mjeri ispunjena radošću da samo njeno prisustvo donosi radost ljudima koji je okružuju. Prije nekoliko desetljeća, nakon mučeničke smrti njenog supruga Ninoya, njezino duhovno, nenasilno i ljubavljivo prožeto vodstvo ujedinilo je i osnažilo duh Filipinaca i srušilo Marcosov režim. Osobno vjerujem kako je ovaj svijetli primjer utjecao na stvaranje mnogih mirovnih pokreta diljem svijeta, u godinama koje su slijedile. Ninoy i Cory Aquino su svijetu pokazali što to znači "radost" - velika radost u prilikama, ogromnim mogućnostima života samog. Za neke se stvari u životu jednostavno isplati boriti: za djecu, radost, ispunjenost života... Sve me to podsjeća na povijesnu rečenicu koju je Ninoy izgovorio kada se vraćao na Filipine iz prognanstva u SAD-u, iako je predosjećao da će biti ubijen: "Za Filipine vrijedi umrijeti."

U Ninoyu i Cory Aquino možemo uočiti istinsku radost, hrabrost i spremnost čak i na smrt kako bi drugi imali bolji život. Takvi su ljudi koji mogu snivati velike snove. No, povijest pamti i druge izuzetne lidere. Martin Luther King Jr., kojeg držim duhovnim bratom

predsjednika Ninoya, također je sanjao velike snove koji su doveli do ukidanja zlouporabe moći, povlastica i elitizma ukorijenjenih u ekonomskom, političkom i vjerskom vodstvu tadašnjeg društva. Martin Luther King Jr., izvor dostojanstva za sve nas, vodio je služenjem, djelovanjem i čvrstim glasom snage, inteligencije i nade. Ne mogu a da ne naglasim značaj njegovih riječi: "Svatko može biti velik budući da svatko može služiti. Sve što vam treba jest srce puno milosti. Duša vođena ljubavlju."

Poput Ninoya i Cory Aquino, te poput Martina Luthera Kinga, Robert Greenleaf je također bio čovjek sposoban sanjati velike snove; osoba koja je bila dovoljno hrabra da javnosti predstavi koncepciju "liderstvo služenjem" koja je uzdrmala tradicionalno poimanje liderstva u svijetu. U današnje vrijeme u Americi primjećujemo kako Amerikanci, svjesno ili nesvjesno, često promoviraju egocentrično liderstvo, u prevelikoj mjeri vođeno zahtjevima tržišta i potrošača, štetno, a ponekad i nasilno prema široj zajednici. Upravo je to segment unutar nacije koji traži veliku pomoć i ozdravljenje. Koncepcija "liderstvo služenjem", unutar svake nacije, od zemlje do zemlje, pomaže nam da ostvarimo bolji i cjelovitiji način postojanja.

Jednom je prilikom Robert Greenleaf rekao: "U pozadini velikih postignuća uvijek leže veliki snovi."

Promotrimo slučaj Vincenta Van Gogha, energičnog uništavatelja konvencionalnih vrijednosti. Iako za života nije bio baš priznat kao umjetnik, jedna je njegova slika nedavno prodana za osamdeset milijuna dolara. Van Gogh je bio hrabar čovjek, izražene sposobnosti opažanja, pun nade za svijet i oduševljen Bogom. Pa ipak, katkada je znao biti veoma zabrinut što ga je na kraju dovelo do toga da umre u stanju očajanja. Posebno pamtim njegovu izjavu u kojoj kaže kako je "voljeti nekoga najteži i najiskreniji umjetnički poduhvat".

Istina, voljeti neku osobu najteže je i najiskrenije umjetničko djelo.

Johann Sebastian Bach je također svojim suvremenicima bio relativno nepoznat glazbenik i

skladatelj. Njegova djela nisu pronalazila put do publike stotinama godina nakon njegove smrti. Kada bi se danas netko odlučio prepisivati njegova djela, notu po notu, započeo bi posao koji bi mu oduzeo više od jednog desetljeća. Bach je, zbog fluidnosti, jedinstvenih prijelaza i plodnosti svoje glazbe, doista bio genije sposoban u svojoj glavi uobličiti kompletnu orkestralnu izvedbu, kompletni notni zapis za svaki instrument posebno, bez da je uopće sjeo za klavir.

George Frideric Handel živio je osamljeničkim životom u doba kada je "sanjao svoj veliki san". I baš kada se nalazio na dnu svoje karijere, dok ga je zajednica u kojoj je živio omalovažavala, potpuno obeshrabren, u trenutku posebne milosti napisao je kulturni glazbeni komad "Mesiju".

Moja supruga Jennifer upravo je pročitala šokantnu knjigu "Uspón i pad Trećeg Reicha" autora Williama Shirera, o usponu i padu Adolfa Hitlera. Knjiga nam prenosi mnoga svjedočanstva ljudske ljubavi i brige za druge usred okrutnih uvjeta nacističkog terora. Jednom prilikom tijekom ove godine, prije mojeg posjeta Filipinima, Jennifer mi je rekla: "Znaš, vjerujem da usred kaosa, patnje i teškoća ljudi češće postaju boljima nego lošijima." U ovoj misli ima dubine. Ta mi misao pomaže, čim čujem da ju netko izgovara. Ta misao pomaže mojoj obitelji, kad god nas Jennifer, svojim riječima i svojim životom, podsjeti na nju. Ninoy i Cory Aquino su primjer istinitosti ove ideje po kojoj kaos, patnja i teškoće mogu probuditi ono najbolje u ljudskom biću. Također i Martin Luther King Jr. Također i Robert Greenleaf, kroz koncepciju "liderstvo služenjem" kojom je obogatio svijet.

U načinu vođenja bračnog para Aquino, Martina Luthera Kinga i Roberta Greenleafa, uočavaju se dvije posebno važne kvalitete:

1. Duboka duhovnost,
2. Duboka ljubav.

Unutarnja snaga ovih ljudi, snaga njihove ljubavi za druge ljude, njihov rad i život, odražavaju jednu od ključnih istina Starog zavjeta:

Mnoge vode ne mogu ugasiti ljubav. Ljubav je jača od smrti.

Robert Greenleaf je bio američki biznismen koji je koncepciju "liderstvo služenjem" razvio u miru, tišini i reflektivnom promišljanju, na temeljima duhovne tradicije Quaker. Njegova definicija "lidera koji služi" ostaje nam kao kompas za sve ljude koji žele biti lideri kako bi uvijek znali gdje se nalaze na svojem putu:

"Najbolji test za 'služničkog lidera' koji će mu uvijek pokazati koliko dobro radi to što radi, odgovor je na pitanje: Da li se ljudi koje služimo razvijaju i rastu? Postaju li, dok ih služimo, zdraviji, mudriji, slobodniji i samostalniji? Raste li vjerojatnost da će jednoga dana oni sami služiti druge ljude? Koji su efekti vodstva na najmanje privilegirane članove društva; imaju li oni ikakve koristi ili ih se, u najmanju ruku, barem neće dalje uskraćivati?"

Izučavanjem života Ninoya i Cory Aquino, Martina Luthera Kinga i Roberta Greenleafa, postaje nam potpuno jasno kako su hrabrost i ljubav suštinske kvalitete koncepcije "liderstvo služenjem".

Copyright: Gonzaga University, 2005.
Uredio: Marko Laučić
Lektura: Sanjin Lukarić
Prijevod: Cleo - jezici i informatika, Zagreb

